

Dialogurile GT

Astăzi, pianista
Mihaela
Ursuleasa

Muzica, artă și destin

PAG 3F

Note de lectură Despre iubire și rațiune în Balcani

PAG 4F

Din istoria presei brașovene Un simbol - "Gazeta Transilvaniei"

PAG 2F

"Inoportun"

Iubirea întoarsă pe dos

Apoi Iuda a trădat, Golgota a fost
biruită și învierea - eu nu pot jura
pe Dumnezeu că a avut loc.
(Ion Alexandru - „Poveste de iarnă”)

Răzvan IONESCU

Există un detaliu contrariant în Evanghelia lui Luca, singura în care se spune că, în ciuda primirii entuziaste ce i se face la Intrarea în Ierusalim, Iisus „dacă s-a apropiat și a văzut cetatea, a plîns-o” (Luca 19, 41). Așadar, de ce nu zîmbea Mîntuitorul în fața unei asemenea unanimități covârșitoare? De ce dînd ochii cu delirul mulțimii, El părea cu desăvîrșire întors către Sine? De ce refuza statutul regal, intrînd în cetate, aproape ostentativ, călare pe minzul asinei? În fața Lui, un Ierusalim întreg, cu mic, cu mare, ovaționa pe Cel Care și-l închipuia drept eliberatorul de sub stăpînirea romană. Confuzia era uriașă. În realitate, în acele momente, prin fața mulțimilor Ierusalimului îngenunchat de romani nu trecea doar fiul lui David, ci însuși Dumnezeu! Intrarea în Ierusalim voia să vestească o reformă mai cu seamă de natură morală. Neputința mulțimii de a pricepe sensul adevărat al evenimentelor avea să ducă, peste numai patru zile, la răstignire. Nu de puține ori am asociat în sinea mea sîrșitul înșingurat al anului 1989 cu Intrarea în Ierusalim a Mîntuitorului din Duminica Florilor. *Vom muri și vom fi liberi!* - mărturiseau mucenicește atunci, copiii forțați în laboratoarele „socialismului științific”, unde cu siguranță nu aflaseră nimic despre Hristos. Jertfa lor, cutremurătoare prin spontaneitatea sfințitoare a Duhului, suspenda, pentru o clipă, nu numai legea artificială a lașității colective, scoțînd populația în stradă, dar și legea naturală a anotimpurilor, rodind în plină iarnă, în plopii și „richiele” de la Universitate, peretele și mișcările „apoftegmatice” Irod. O zi a iubirii entuziaste, mărturisite public, în spatele căreia, drojdia dospa fetid și bafoșcoritor o tranziție a iubirii întoarsă pe dos, trecînd treptat de la sistemul criminal la cel ticăloșit.

Cîteva zile separă doar, Intrarea în Ierusalim de Joia Mare, o zi ale cărei înțelesuri își află, deopotrivă, izvorul în iubire. Liturgia acestei zile distinge două momente aparte: Cina cea de pe urmă a lui Hristos împreună cu ucenicii și trădarea lui Iuda. Cina cea de Taină constituie esența mîntuitoare a iubirii, iar trădarea lui Iuda arată că și păcatul, și moartea, și distrugerea sinelui, provin tot din iubire, însă dintr-o iubire slută, o iubire întoarsă de la ceea ce merită cu adevărat să fie iubit. Aceasta este taina Joicei Mari, a cărei liturgie, pătrunsă deopotrivă de lumină și întuneric, de bucurie și durere, ne pune în fața unei alegeri de care atîrnă destinul în veșnicie al fiecăruia dintre noi. Cina cea de Taină reprezintă rodul revărsării de iubire divină, care a început o dată cu crearea acestei lumi și care va atinge punctul culminant în moartea și învierea lui Hristos. Cu toate că atunci, la început, omul - ispitit de șarpe - a trădat, Dumnezeu i-a rămas credincios, „punînd la cale” răscumpărarea și mîntuirea celui pe care l-a creat, în Hristos, Fiul Său. Hristos se oferă drept hrană a omului, pentru că viața care s-a făcut cunoscută în El este viața adevărată. *Luați, mîncăți, acesta este trupul Meu (...)* beți dintru acesta toți, acesta este sîngele meu (Matei 26, 26) Cina cea de pe urmă - Cina cea de Taină recrează Raiul dulcețat de la începutul lumii, restaurînd viața ca împărtășanie și comuniune.

Nu mai că acest ceas al Cinei celei de Taină, ceas al unei iubiri fără margini, este totodată și ceasul unei trădări fără margini. Iuda părășește lumina Cinei celei de Taină ca să se afunde în noaptea (Ioan 13,30). De ce pleacă Iuda? Pentru că „iubește”, răspunde Evanghelia, iar troparul care se cîntă în Joia Mare apasă pe această iubire a lui Iuda, care „cu iubirea de argint bolnăvindu-se, s-a întunecat”. Așadar, o iubire perversă, o iubire deviată care îl duce pe om la trădarea Domnului. Este o iubire furată lui Dumnezeu. Prin urmare, Iuda este un hoț. Chiar dacă nu mai iubește pe Dumnezeu, omul continuă să iubească și să dorească, pentru că el a fost creat dintru început pentru iubire, iar iubirea este însăși natura lui. În fiecare an, cînd ne confundăm în lumina și profunzimea de nepătruns a Joicei Mari, ni se pune aceeași întrebare: Răspund eu ca adevărat iubirii lui Hristos și mă-nvoiesc ea El să devină viața mea, sau sînt Iuda din noaptea?

(continuare în F4)

FOAIE

PENTRU MINTE, INIMĂ ȘI LITERATURĂ

Editată de Gazeta de Transilvania în colaborare cu Consiliul Județean Brașov
• Fondat 1838 • Serie nouă • Nr. 114
Sîmbătă - Duminică, 19 - 20 aprilie 2008 • Se distribuie gratuit

130 de ani de muzică la Brașov Filarmonica, la aniversare

Petruța MĂNIUȚ

S-au scurs veacurile de la primele mărturii ale demersurilor simfonice în orașul Brașov, atestarea fiind pentru finalul de secol XVIII; atunci, după un Ev Mediu care favorizase muzica de sorginte orientală și arta lăutărească, spațiul sonor transilvănean. După revoluția lui Tudor Vladimirescu s-a produs conștientizarea rolului culturii în realizarea unității naționale (susținută în mod special apoi de către generația pașoptistă), activitatea muzicală (cvasi)permanentă s-a deslășurat pe baza concertelor publice, cu formații profesionale, organizate în locuri speciale. Astfel s-a favorizat procesul de infiltrare a tradiției muzicii clasice în toate mediile muzicale profesionale naționale.

În jurul anului 1830 apar creațiile primilor compozitori naționali, care încercau redarea cu autenticitate a specificului sonor românesc, iar în anul 1833 semnalăm fondarea Societății filarmonice București. Fanfarele militare promovau repertoriul simfonic începînd din anul 1830, cînd s-a înființat armata permanentă în Moldova, răspîndindu-se ulterior, pînă la jumătatea secolului al XIX-lea, în toate orașele țării, pregătind afirmării profesionalismului. În jurul anului 1848, cercetătorii au constatat profesionalizarea vieții muzicale prin prezența trupelor de operă, a interpretării muzicii de salon (genuri dansante mondene). Înainte de începutul veacului al XIX-lea, Brașovul avea o formație orchestrală denumită Capela orașenească - formată din amatori, la care s-a adăugat, în 1825, Academia muzicală de la Brașov, în componența căreia se regăseau instrumentiști brașoveni și străini. Veacul romantic a consemnat mari apariții solistice pe scenele brașovene: în 1841 - concertul de binefacere al lui C.

Filtsch, în 1866 - prezența lui J. Strauss și a orchestrei lui, iar în 1879 - turneul lui J. Brahms și al lui J. Joachim. Reuniunile și societățile muzicale înființate la Brașov în 1863 și la Sibiu se aflau în avangarda activității muzicale transilvăne. Marii dirijori care au susținut activitatea concertistică la Brașov au fost, la finele secolului al XIX-lea: Anton Brander, Krause și Paul Richter (din 1917), care a susținut rezistența în anii războiului. În veacul care s-a încheiat Viktor Bickerich, Dinu Niculescu (cel care a instituționalizat Filarmonica după al doilea război mondial), Gheorghe Dumitriu și George Petrescu au condus destinele orchestrei care, în această stagiune, își sărbătorește cel de-al 130-a an de viață.

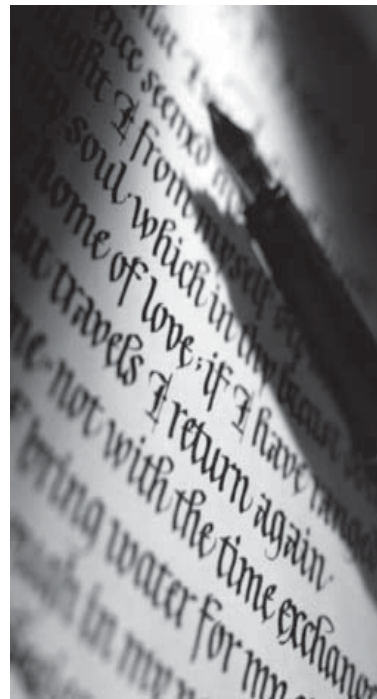
Orchestra Filarmonică Brașov a dăruit publicului meloman, în seara zilei de 17 aprilie, un regal muzical: **concertul aniversar** condus de

dirijorul MISHA KATZ a avut-o ca solistă pe remarcabila pianistă MIHAELA URSULEASA în cadrul unui program simfonic de excepție ce a inclus *Uvertura „Egmont” de L. Van Beethoven* (cea care, prin dramatismul ei, l-a adus în prim-plan pe eroul lui Goethe), *Primul concert pentru pian și orchestra de Fr. Liszt* și una din capodoperele literaturii muzicale simfonice, *Concertul pentru orchestra de B. Bartok*. Prezența pianistei brașovene Mihaela Ursuleasa a constituit evenimentul major prin care s-a onorat această importantă aniversare. „Prima pianistă a generației sale din întreaga lume”, „cea care reprezintă excepția într-o lume în care artiștii sacrifică muzicalitatea pentru o virtuozitate lipsită adeseori de sens”, „pianista care a uimit lumea artistică de la granița secolelor al XX-lea și al XXI-lea prin unica sinteză într-o o

virtuozitate desăvîrșită și lirismul care amintește de spiritul marilor pianști ai istoriei muzicii”, firească și genială, Mihaela Ursuleasa este cea care simte în fața publicului brașovean cele mai ample emoții și simpatie fără egal. Pentru a valoriza ascultarea și trăirea muzicii în sala de concert, revenim întotdeauna la formularea aparent paradoxală a lui Sergiu Celibidache, care afirma: „*ceea ce se poate asculta pe un disc este o realitate aparentă, cu totul altceva decît muzica adevărată. Ascultăm sunete, dar sunetele nu au nimic de a face cu muzica. Muzica se trăiește, se simte în sala de concert; ea poate fi trăită numai în locul și în momentul interpretării*”. Drumul lung a fost pînă la primul concert; muzica s-a cîntat, istoria muzicii s-a scris și continuă să se scrie și cu noi, astăzi... Istoria este astăzi, un astăzi eternizat prin ceea ce facem, prin ceea ce iubim.

Ad restitvendvm

Un etimon discutabil (II)

C. MĂRCUȘAN

În articolul precedent stabileam că, pe baza dezmembrării posibile a etimonului slav *podoba*, acesta ar cuprinde două unități de construcție. Dintre acestea, a doua unitate era (*doba* - substantiv care deține un sem complementar semantemului *dobbo*

din limba italiană. Similitudinea evidentă între cele două limbi, făcînd parte din familii diferite, o punem pe seama unui presupus etimon îndepărtat, probabil indo-european, așa cum procedează indo-europenii, reușind să reconstituie în cele din urmă o temă/ o rădăcină sanscrită. Obiectul nostru este mai aproape în timp și este sprijinit de istorie. Considerăm că unitatea nominală (*doba* din slavona) a fost prima care a intrat în contact cu româna, că aceasta din urmă ar fi preluat-o din slavă sub forma numelui *podoba* și nu *pod(d)oba* (slavona nu tolera geminatele). Rămîne totuși ceva de explicat - suprapunerea aproape completă a unității nominale (*doba* din slavă peste aceeași unitate din clasa nominală, *dobbo* din limba italiană).

Din start, orice coincidență trebuie exclusă. Pe de altă parte, ipoteza unui etimon indo-european poate fi hazardată de absența unui inventar de paradigme plurilingvistice; în plus, nu ne putem asuma o sarcină pentru care nu avem capacitatea responsabilității. Calea comparatistică rămîne totuși validă, chiar dacă depășim limitele comunității de familie a structurilor lingvistice. O „viză” reală pentru a trece această frontieră ne-o poate oferi interdisciplinaritatea științifică a

cercetării. Recursul la procedeele jocului de planuri paralele care nu se suprapun complet, însă între ele există un flux de informație, ne apare pertinent în cazul în care acest transfer se efectuează în cîmpul activității unui agent temporal/ istoric. Comunicarea de particule informaționale între cele două planuri parțial suprapuse reflectă existența unei surse comune de emisie. Cele două planuri care, prin jocul produs de relațiile în sistemul fiecărei limbi, și între cele două sisteme, nu se suprapun totalmente, admit un transfer de trăsături la nivelurile fonetic/ formal și semantic (printr-un sem complementar - „ornament”), circulația între cele două unități lexice este stimulată de agentul istoric.

Am văzut că în unitatea nominală italiană *dobbo*, prefixată cu *a-* (*addobbo*), redînd ideea de *atașare/ alăturare*, și în aceeași unitate din slavona, prefixată cu *po(d)-* redînd ideea de *suspensie/ atîrnare*, se poate diferința cele două planuri lingvistice erau rezultatul acțiunii unor factori extralingvistici. Dicționarele normative italiene trimt la sursa comună a celor două planuri, anume fr. *veche adouber* care la rîndul lui vine din got. *dubban* (Zingarelli). Or, franceza, într-o anumită etapă istorică, a suferit o influență germanică (francă, gotică, alemană etc.) similară celei slave la noi.

Etimonul germanic *dubban* avea semnificația „investitură” și reprezenta gestul prin care un candidat era ușor lovit cu o spadă pe umăr pentru a i se acorda demnitatea de membru al unui ordin cavaleresc. Or, se știe că tradițiile cavaleresti au apărut și s-au conturat mai frecvent în rîndul populațiilor germanice care se bucurau de tradiția celor mai buni luptători din legiunile romane. Subordonați diferitelor instituții - imperiale sau papale, cavalerii laici sau eclesiastici au avut un rol esențial în pregătirea cruciadelor. La slavi însă, instituția cavalerilor nu a putut să se afirme înainte de secolul XI, cînd s-au consolidat marile cnezate din stema europeană, catalizate fiind de rezistența antimongolă.

În baza unei analize complementare, extrapolînd sursa comună germanică în extrema de răsărit a Imperiului, unde strămoșii vizigoților catalani au domnit o sută de ani alături de daco-romani, se poate admite ca plauzibilă teza că o unitate nominală primară a fost preluată de latina vorbită în Dacia și reprezenta cele două trăsături (fonetică și semantică) ale unui cuvînt comun germanic *dubban*, afixat diferit de slavi, după ce aceștia l-au preluat de la autohtonii protoromâni, proces ce a putut să se petreacă după secolul VI, în cadrul bilingvismului româno-slav.

P O E S I S

Aneta HORGHIDAN

Icoana

La fiecare colț de viață,
Stăteau ca vulturii la pîndă
Ispitele: Să-mi schimbe drumul
Și-apoi, clipind nevinovate
Să se adune și să ridă.

Am așezat în poarta casei,
Într-o Icoană, Chipul Vămii:
Mă minunam cum cădea mărul
Înșelător, din Pomul Vieții.

Chiar dacă, uneori, ispița
Se strecura printre uluci,
Mă mîngîia ca o nălucă,
Mă cuprîndea cu brațul său
Și se mîndrea că-ma sedus...

Vedeam Icoana cum se luptă,
Cum mă desprinde de nălucă
Și cum m-aduce lăcrîmînd...
În vatra mea!

Bat clopotele

Bat clopotele-n raza dimineții,
Lumina intră-n casă prin perdea:
Coroana Ta de Spini este iubirea
Prea mare pentru neputința mea!

Bat clopotele și aud în suflet
Glasul mulțimii ce te-a acuzat
Nevinovat: Tu, Creatorul Lumii
Și totuși, fiind pe cruce, ne-ai iertat.

Bat clopotele: azi e Sărbătoare,
E Învierea Ta de-a Treia zi:
Stau în genuchi și mă strîvește gîndul
Că-n fiecare zi, Te răstignim!

Umbra

Cu fiecare pas,
Ne pîndește o umbră
Ce se crede eternă.
Vrea să uităm
Că Iisus a învins-o
Respectînd Legile
Creației Divine.
Noi nu putem ști
Unde vom pleca
După ultima Împărtășanie.
E bine să proslăvim,
În fiecare dimineață,
Răsăritul Soarelui
Și să modelăm în conștiință
Cuvîntul Creatorului.
Numai așa umbra
Va căuta întinericul,
Iar noi vom călători,
Nestîngheriți,
Pe cărările vieții.

“Unchiul Vania” - marele cîștigător al Premiilor UNITER

Spectacolul cu piesa “Unchiul Vania”, în regia lui Andrei Șerban, a fost, luni seară, marele cîștigător al celei de-a XVI-a ediții a Galei Premiilor UNITER, obținînd premiul pentru Cel mai bun spectacol, Cea mai bună regie, iar actorul András Hatházi a obținut premiul pentru Cel mai bun actor în rol principal, pentru prestația sa din această piesă. La categoria Cel mai bun spectacol, “Unchiul Vania” după A. P. Cehov, montat la Teatrul Maghiar de Stat din Cluj Napoca, a concurat cu “Faust” după J. W. Goethe, în regia lui Silviu Purcărete, montat la Teatrul Național “Radu Stanca” Sibiu și cu piesa montată la Teatrul Odeon din București - “Ionescu - Cinci piese scurte”, în regia lui Alexandru Dabija. Ministrul Culturii și Cultelor, Adrian Iorgulescu, a fost invitat să desemneze cîștigătorul acestei categorii, prilej pe care demnitarul a ținut să precizeze că este un iubitor al teatrului și al oamenilor de teatru și că marți va semna actele necesare pentru acordarea sumei de 27.300.000 lei, destinată restaurării Teatrului Național București (TNB). Pentru Cea mai bună regie, Andrei Șerban a concurat cu Alexandru Dabija pentru regia piesei “Ionescu - Cinci piese scurte” și cu Laszlo Bocsardi cu “Don Juan”. András Hatházi a fost desemnat cel mai bun actor în rol principal, pentru rolul Ivan Petrovici (Vania) din spectacolul “Unchiul Vania”, ceilalți doi nominalizați la această categorie fiind Marcel Iureș pentru rolul Martin din “Capra sau cine e Sylvia?” - Teatrul Act București și Constantin Cojocaru pentru rolul Pată din “Povestiri despre nebunia noastră cea de toate zilele” - Teatrul Tineretului din Piatra Neamț. Actrița Maia Morgenstern a fost cea care i-a înmînat premiul lui András Hatházi. “Unchiul Vania” a avut premiera pe 3 octombrie 2007, la Teatrul Maghiar de Stat din Cluj și a primit cinci nominalizări la această ediție a Premiilor UNITER.